

Μέθοδοι Ποιοτικής & Ποσοτικής Έρευνας

Μάθημα 1^ο - Κεφάλαιο 1^ο

Εισαγωγή

Διδάσκων: Δρ. Α. Κουμπάρλης

Οι σημειώσεις προέρχονται από το βιβλίο Μέθοδοι Έρευνας στις Επιχειρήσεις και την Οικονομία των M. Saundres, P. Lewis και A. Thornhill και είναι, σε μεγάλο βαθμό, έργο των εκδόσεων ΔΙΣΙΓΜΑ.

Σκοπός του Μαθήματος (1)

- Να σας βοηθήσει στο να σχεδιάζετε και να ολοκληρώνετε ένα ερευνητικό έργο στον ευρύτερο τομέα των επιχειρήσεων, της διοίκησης και της οικονομίας.
- Να σας καθοδηγήσει σχετικά με το πώς υλοποιείται η έρευνα αναδεικνύοντας τις πιο γνωστές παγίδες.
- Να σας εξοπλίσει με τις γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την ολοκλήρωση ενός ερευνητικού έργου, από τη σύλληψη του ερευνητικού αντικειμένου έως τη σύνταξη της τελικής έκθεσης.
- Να σας παρουσιάσει και να σας βοηθήσει να ακολουθήσετε ένα πλήθος ερευνητικών προσεγγίσεων, στρατηγικών, τεχνικών και διαδικασιών.

Σκοπός του Μαθήματος (2)

- Να σας βοηθήσει να συνειδητοποιήσετε ότι δεν υπάρχει ένας μοναδικός ιδανικός τρόπος για την υλοποίηση ενός ερευνητικού έργου.
- Να σας φέρει σε επαφή με επιλογές που μπορείτε να κάνετε και να σας επισημάνει με ποιον τρόπο αυτές θα επηρεάσουν αυτά που θα ανακαλύψετε.
- Να σας παρουσιάσει τον πλούτο των δεδομένων που μπορείτε να αποκτήσετε μέσω Internet καθώς και τεχνικές για τη συλλογή και ανάλυση διαφορετικών

Μαθησιακοί στόχοι

- Να μπορείτε να περιγράφετε το σκοπό και τα σημεία εστίασης της έρευνάς σας στους τομείς των επιχειρήσεων, της διοίκησης και της οικονομίας
- Να είστε σε θέση να τοποθετείτε το ερευνητικό σας έργο στο συνεχές βασικής –εφαρμοσμένης έρευνας, ανάλογα με το σκοπό και το περιεχόμενό του
- Να μπορείτε να αντιλαμβάνεστε τα στάδια που θα πρέπει να ολοκληρώσετε (και να επανεξετάζετε) ως μέρος της ερευνητικής διαδικασίας

Μέθοδοι και Μεθοδολογία

- **Μέθοδοι:** τεχνικές και διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για την απόκτηση και ανάλυση δεδομένων.
 - Ερωτηματολόγια, παρατήρηση και συνεντεύξεις
 - Τεχνικές ανάλυσης ποσοτικών (στατιστικών) και ποιοτικών (μη στατιστικών) δεδομένων.
- **Μεθοδολογία:** η θεωρία του τρόπου πραγματοποίησης της έρευνας.
 - Θα εξετάσουμε διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες στις οποίες μπορεί να βασιστεί η έρευνα, αλλά και τις επιπτώσεις που έχουν αυτές στη μέθοδο ή τις μεθόδους που τελικά υιοθετούνται.

Τι είναι Έρευνα

- **Έρευνα** είναι κάτι που κάνουν οι άνθρωποι προκειμένου να διαπιστώσουν κάτι με συστηματικό τρόπο, διευρύνοντας κατά συνέπεια τις γνώσεις τους.
- Ο όρος «συστηματικός» υπονοεί ότι η έρευνα βασίζεται σε λογικές σχέσεις και όχι μόνο σε πεποιθήσεις (Ghauri και Grønhaug 2010).
 - Απαιτούνται: επεξήγηση των μεθόδων συλλογής δεδομένων, επιχειρηματολογία σχετικά με το γιατί τα αποτελέσματα έχουν νόημα και επεξήγηση των περιορισμών της έρευνας.
- Η φράση «να διαπιστώσουν κάτι» μεταξύ άλλων σημαίνει ότι η έρευνα πρέπει να ολοκληρωθεί σε κάποιο συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο (Becker 1998).
 - Οριοθετείστε την έρευνά σας ώστε να έχει συγκεκριμένη προθεσμία ολοκλήρωσης.
- Μεταξύ των σκοπών της έρευνας μπορεί να περιλαμβάνονται η περιγραφή, η επεξήγηση, η κατανόηση, η επίκριση και η ανάλυση (Ghauri και Grønhaug 2010).
 - Προσδιορίστε σαφώς το «κάτι» που θέλετε να διαπιστώσετε.

Η Φύση της Έρευνας

- Το ραδιόφωνο, η τηλεόραση οι εφημερίδες αναφέρουν συχνά τον όρο «έρευνα». Οι πολιτικοί δικαιολογούν τις αποφάσεις τους βάσει κάποιας «έρευνας». Οι διαφημιστές τονίζουν τα «αποτελέσματα ερευνών» προκειμένου να μας πείσουν να προτιμήσουμε ένα προϊόν. Σπάνια όμως τα παραπάνω αποτελούν «έρευνα»
- Η έρευνα διέπεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά:
 - Συστηματική συλλογή δεδομένων.
 - Συστηματική ανάλυση των δεδομένων και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της ανάλυσης.
 - Σαφής σκοπός: να διαπιστωθούν κάποια πράγματα.

Έρευνα στις επιχειρήσεις τη διοίκηση και την οικονομία (1)

- Είναι διακλαδική: η χρήση γνώσης και μεθόδων από διάφορους κλάδους δίνει στην έρευνα στους τομείς των επιχειρήσεων, της διοίκησης και της οικονομίας τη δυνατότητα να διαπιστώσει καινούρια πράγματα τα οποία δεν μπορεί να διαπιστώσει μέσα από καθέναν απ' τους κλάδους ξεχωριστά.
- Πρέπει να είναι σε θέση να αναπτύσσει ιδέες και να τις συσχετίζει με την πράξη, ολοκληρώνοντας έναν κύκλο θεωρίας και πράξης (Tranfield και Starkey 1998).
- Οφείλει να αντιμετωπίζει τη διπλή απαίτηση να είναι θεωρητικά και μεθοδολογικά ακριβής και ταυτόχρονα να είναι πρακτική και να έχει αξία εφαρμογής (Hodgkinson και άλλοι 2001, Wensley, 2011).

Έρευνα στις επιχειρήσεις τη διοίκηση και την οικονομία (2)

Έρευνα Τύπου 1 και 2 (Gibbons και άλλοι, 1994)

- **Έρευνα Τύπου 1:** τα ερωτήματα τίθενται και απαντώνται από ακαδημαϊκό ενδιαφέρον και μόνο, με έμφαση στα θεμελιώδη παρά στον εφαρμοσμένο προσανατολισμό, με ελάχιστη ή καθόλου χρησιμότητα στην πράξη.
- **Έρευνα Τύπου 2:** στηρίζεται στους κανόνες της πράξης, τονίζει την ανάγκη για συνεργασία μεταξύ του ακαδημαϊκού χώρου και του χώρου των επιχειρήσεων (Starkey και Madan 2001) και για παραγωγή γνώσης με πρακτικό ενδιαφέρον ώστε να ικανοποιηθεί η διπλή απαίτηση.

Έρευνα στις επιχειρήσεις τη διοίκηση και την οικονομία (3)

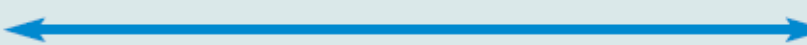
- **Έρευνα Τύπου 3** (Huff και Huff, 2001, Fukami, 2007): εκτίμηση της ανθρώπινης κατάστασης ως έχει και όπως μπορεί να εξελιχθεί, ώστε να *«εξασφαλίσει την επιβίωση και να προάγει το κοινό καλό σε διάφορα επίπεδα του κοινωνικού συνόλου»* (Huff και Huff 2001: 53), με έμφαση στη σημασία που έχουν τα ζητήματα έρευνας που σχετίζονται με τον άνθρωπο.
- Εκτός από την ικανοποίηση της πνευματικής περιέργειας (Έρευνα Τύπου 1), τα ευρήματα μπορούν να έχουν πρακτική αξία και κοινωνικές επιπτώσεις σε πολύ ευρύτερο και πολύπλοκο βαθμό απ' αυτόν που προβλέπει η προσέγγιση Τύπου 2.
- Ιδιαίτερα σημαντικό, αν λάβουμε υπόψη τους προβληματισμούς σχετικά με τη συμπεριφορά των οργανισμών και των επιχειρήσεων και τον αντίκτυπο που έχουν στην κοινωνία και το περιβάλλον (Syed και άλλοι, 2010).

Ακαδημαϊκή και Πρακτική Έρευνα στις Επιχειρήσεις και τη Διοίκηση

Ακαδημαϊκή έρευνα		Πρακτική έρευνα
Θεμελιώδης κατανόηση Θεωρητική οικοδόμηση και εξήγηση «Γιατί» γίνονται έτσι τα «πράγματα»;	Επίκεντρο	Εφαρμόσιμη στην πράξη γνώση Επίλυση πρακτικών ζητημάτων «Πώς» γίνονται τα «πράγματα»
Θεωρητική και μεθοδολογική αυστηρότητα	Μεθοδολογική προτεραιότητα	Επικαιρότητα
Ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις	Ζητούμενο	Άμεσα και πρακτικά αποτελέσματα
Τα αποτελέσματα της ακαδημαϊκής έρευνας είναι ανώτερα από αυτά της πρακτικής	Απόψεις του ενός μέρους για το άλλο	Αδιαφορία για τα αποτελέσματα της θεωρητικής έρευνας Αν η έρευνα δεν παρέχει νέα εφαρμόσιμη γνώση τότε είναι άχρηστη

Το ερευνητικό συνεχές

Βασική έρευνα

Εφαρμοσμένη έρευνα

Σκοπός:

- διευρύνει τη γνώση των διαδικασιών της επιχείρησης και της διοίκησης
- οδηγεί στη διατύπωση γενικών αρχών που σχετίζονται με τη διαδικασία και τη σχέση της με τα αποτελέσματα
- σημαντικά ευρήματα που έχουν αξία για την κοινωνία γενικά

Πλαίσιο:

- γίνεται από ανθρώπους σε πανεπιστήμια
- η επιλογή των θεμάτων και των στόχων καθορίζεται από τον ερευνητή
- ευέλικτα χρονικά περιθώρια

Σκοπός:

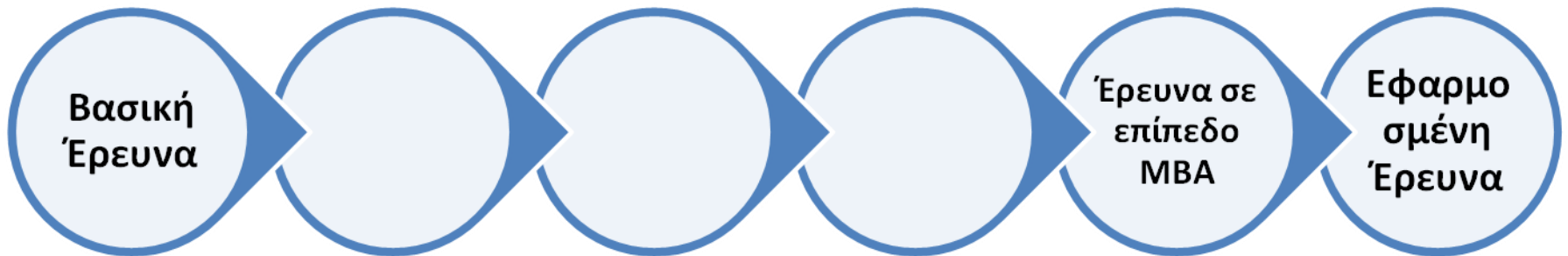
- βελτιώνει την κατανόηση συγκεκριμένων προβλημάτων στους τομείς των επιχειρήσεων, της διοίκησης και της οικονομίας
- οδηγεί σε λύσεις για το πρόβλημα
- νέα γνώση που περιορίζεται στο πρόβλημα
- ευρήματα πρακτικής συνάφειας και αξίας για τα διευθυντικά στελέχη σε οργανισμούς

Πλαίσιο:

- γίνεται από ανθρώπους σε διάφορες θέσεις, συμπεριλαμβανομένων οργανισμών και πανεπιστημίων
- οι στόχοι αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης με το δημιουργό της ιδέας
- αυστηρές προθεσμίες

Πηγές: Εμπειρία των συγγραφέων, Easterby-Smith και άλλοι (2008), Hedrick και άλλοι

Το ερευνητικό συνεχές

Η ερευνητική διαδικασία 1

Σχεδιασμός της διαδικασίας συλλογής δεδομένων και συλλογή δεδομένων με έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τρόπους:

Δειγματοληψία
(Κεφάλαιο 7)

Δευτερογενή
δεδομένα
(Κεφάλαιο 8)

Παρατήρηση
(Κεφάλαιο 9)

Ημιδομημένες,
σε βάθος
και ομαδικές
συνεντεύξεις
(Κεφάλαιο 10)

Ερωτηματολόγια
(Κεφάλαιο 11)

Ανάλυση των δεδομένων με έναν ή και τους δύο από τους παρακάτω τρόπους:

Ποσοτικές μέθοδοι
(Κεφάλαιο 12)

Ποιοτικές μέθοδοι
(Κεφάλαιο 13)

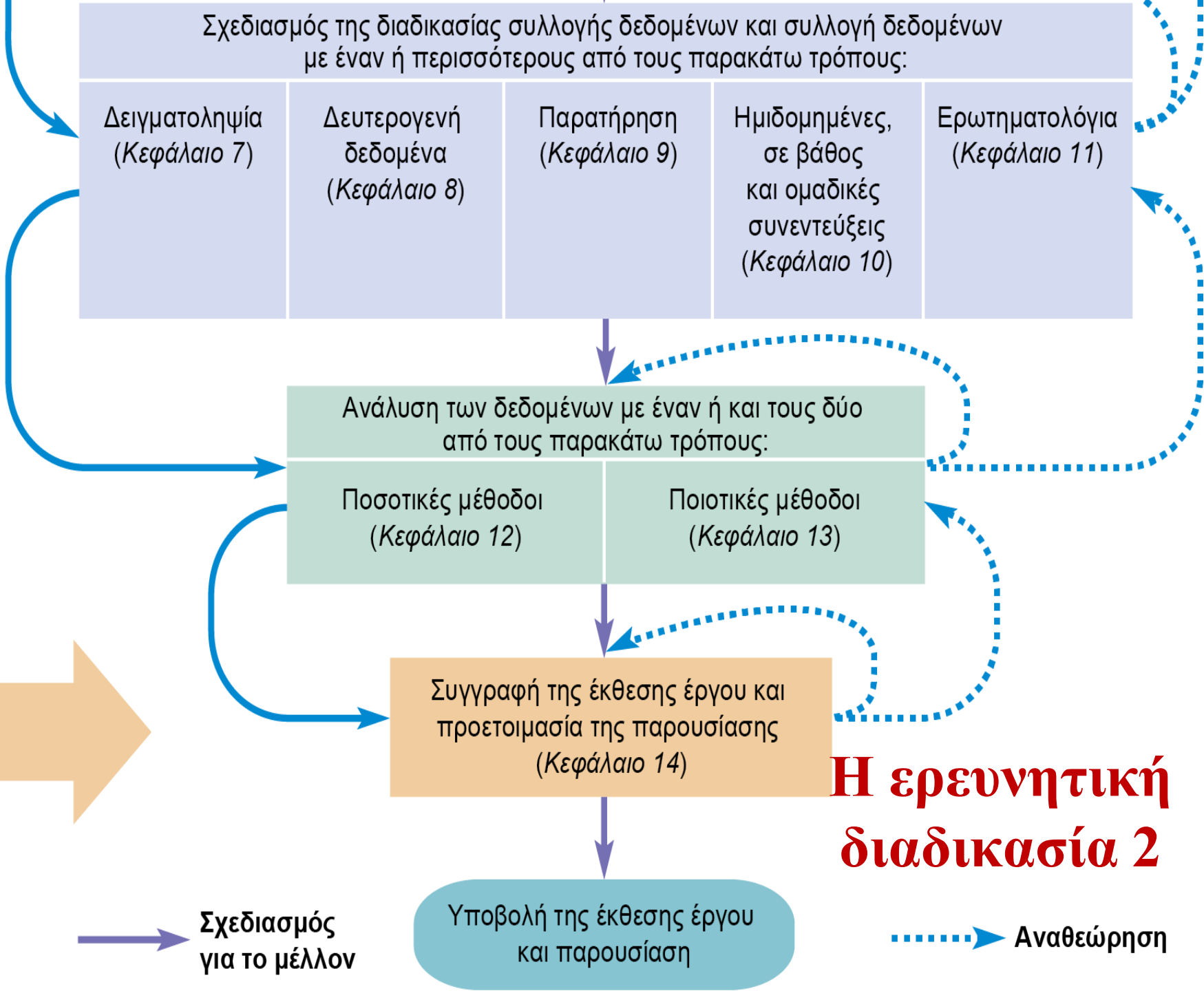
Συγγραφή της έκθεσης έργου και προετοιμασία της παρουσίασης
(Κεφάλαιο 14)

Η ερευνητική διαδικασία 2

Σχεδιασμός για το μέλλον

Υποβολή της έκθεσης έργου και παρουσίαση

Αναθεώρηση

Επιστημονική Ερευνητική Μέθοδος

- Χαρακτηρίζεται από:
 - αντικειμενικότητα ώστε να μειώνεται η προκατάληψη (bias) στη χρήση των μεθόδων και στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων
 - συστηματικότητα και τυπικές διαδικασίες
 - συστηματική εμπειρική παρατήρηση
 - καταγραφή, τεκμηρίωση, αρχειοθέτηση και κοινή χρήση όλων των δεδομένων και μεθόδων ώστε να είναι διαθέσιμα για έλεγχο και αναπαραγωγή της έρευνας από άλλους
- Αφορά συλλογή νέων δεδομένων ή χρήση υφιστάμενων δεδομένων για νέο σκοπό

- **Στοχεύει** στην επίλυση ερευνητικού προβλήματος ή στην απάντηση ερευνητικών ερωτημάτων
- **Βασίζεται σε εμπειρικά δεδομένα.** Είναι συστηματική στο σχεδιασμό, τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων καθώς και τη καταγραφή και κοινοποίηση των αποτελεσμάτων.
- **Στοχεύει στη γενίκευση των ευρημάτων μέσω ανακάλυψης γενικών αρχών** που μπορεί να είναι χρήσιμες στη πρόβλεψη μελλοντικών γεγονότων .
- **Απαιτεί προσεκτική και ακριβή παρατήρηση και περιγραφή**
- **Είναι λογική και αντικειμενική.**
- **Διασφαλίζει την εγκυρότητα της διαδικασίας, των ερευνητικών - αναλυτικών εργαλείων και των συμπερασμάτων**

Κατηγοριοποίηση της έρευνας

- Με βάση:
 - – Το σκοπό
 - – Τη φύση των δεδομένων
 - – Τη διαδικασία
 - – Τη λογική

Κατηγοριοποίηση της έρευνας

- **Βασική ή καθαρή έρευνα** (basic or pure research): διατυπώνει θεωρίες με κύριο κίνητρο να διευρύνει τη γνώση και όχι την πρακτική εφαρμογή της. Θέτει τα θεμέλια για την εφαρμοσμένη έρευνα που ακολουθεί.
- **Εφαρμοσμένη έρευνα** (applied research): σχεδιάζεται για να αντιμετωπίσει πρακτικά ζητήματα.
- **Έρευνα δράσης** (action research): ιδιαίτερη μορφή εφαρμοσμένης έρευνας. Ο ερευνητής εμπλέκεται όχι μόνο στη συλλογή - ανάλυση των δεδομένων και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων αλλά και στην εφαρμογή των αποτελεσμάτων ώστε να κρίνει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

Με βάση τη φύση των δεδομένων

- **Ποιοτική έρευνα** (qualitative research): βασίζεται σε δεδομένα μη απολύτως διακριτά και μετρήσιμα. Προσεγγίζει τα φαινόμενα μέσα από αφηγηματικού τύπου δεδομένα η ανάλυση των οποίων περιλαμβάνει την κωδικοποίηση και σύνθεσή τους (επαγωγική διαδικασία).
- **Ποσοτική έρευνα** (quantitative research): βασίζεται σε δεδομένα που είναι απολύτως διακριτά και μετρήσιμα. Η ανάλυση των δεδομένων είναι κυρίως στατιστική (συμπερασματική διαδικασία). Χαρακτηρίζεται ως: αιτιώδης-συγκριτική, συσχέτισης, πειραματική ή περιγραφική.

Με βάση τη διαδικασία (1)

- **Διερευνητική** (exploratory): μορφή έρευνας που αφορά πρόβλημα που δεν έχει καθοριστεί με σαφήνεια. Βοηθά στο να καθοριστούν: η καλύτερη ερευνητική προσέγγιση, η μέθοδος συλλογής δεδομένων και η διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων. Συχνά καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένα πρόβλημα δεν υφίσταται στην πραγματικότητα.
- **Περιγραφική έρευνα** (descriptive): επιχειρεί να προσδιορίσει, περιγράψει ή αναγνωρίσει την πραγματικότητα. Χρησιμοποιεί περιγραφή, ταξινόμηση, μέτρηση και σύγκριση. Το κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι ο ερευνητής δεν έχει έλεγχο επί των μεταβλητών. Αναφέρει μόνο την κατάσταση όπως είναι εκείνη τη στιγμή. Στις κοινωνικές επιστήμες αναφέρεται επίσης ως ex-post facto. Χρησιμοποιεί πολύ συχνά τη μέθοδο της δημοσκόπησης.

Με βάση τη διαδικασία (2)

- **Αναλυτική έρευνα** (analytical research): επιχειρεί να εξηγήσει τα γιατί και τα πώς. Αφορά σχέσεις αιτίου-αιτιατού μεταξύ μεταβλητών. Ο ερευνητής προσπαθεί να αναλύσει την κατάσταση και να κάνει κριτική αξιολόγηση.
- **Προγνωστική έρευνα** (predictive research): ασχολείται με την πρόβλεψη της πιθανότητας να συμβεί κάτι. Συνήθως καταλήγει στο τι μπορεί να συμβεί με βάση κάποια ήδη γνωστά στοιχεία. Αφορά συνήθως κάποια μορφή ανθρώπινης συμπεριφοράς, απόφασης ή κατάστασης.

Με βάση τη λογική

- **Συμπερασματική έρευνα** (deductive research): Ο ερευνητής ξεκινά με ένα πολύ ευρύ φάσμα πληροφοριών και καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα.
- **Επαγωγική έρευνα** (inductive research): Ο ερευνητής ξεκινά με συγκεκριμένες παρατηρήσεις και μέτρα ώστε να διατυπώσει και να διερευνήσει υποθέσεις, και τελικά να καταλήξει σε γενικά συμπεράσματα και θεωρίες.

Δομή του Μαθήματος

1. Διαμόρφωση και αποσαφήνιση του ερευνητικού αντικειμένου
2. Κριτική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας
3. Ερευνητικές Φιλοσοφίες και Προσεγγίσεις
4. Διαμόρφωση του ερευνητικού σχεδιασμού
5. Διαπραγμάτευση πρόσβασης σε δεδομένα και ερευνητική δεοντολογία
6. Επιλογή δειγμάτων
7. Χρήση δευτερογενών δεδομένων
8. Συλλογή πρωτογενών δεδομένων μέσω παρατήρησης
9. Συλλογή πρωτογενών δεδομένων με ημιδομημένες, εις βάθος και ομαδικές συνεντεύξεις
10. Συλλογή πρωτογενών δεδομένων με ερωτηματολόγια
11. Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων
12. Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων
13. Σύνταξη και παρουσίαση της έκθεσης του ερευνητικού έργου